

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2009:B8

Ängsö slott

- installation av bergvärmeanläggning vid Stora flygeln och
Bryggarhusflygeln

Antikvarisk kontroll

Ängsö gård 2:1
Ängsö socken
Västmanlands län

Anna Ahlberg

Ängsö slott

- installation av bergvärmeanläggning vid Stora flygeln och
Bryggarhusflygeln

Antikvarisk kontroll

Ängsö gård 2:1
Ängsö socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: 080139

Anna Ahlberg

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlskatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@regionvastmanland.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2018

Omslagsfoto Stora flygeln sommaren 2006. Foto: Anna Ahlberg, Västmanlands läns museum.

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Anna Ahlberg, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial ©Lantmäteriet. Ärende nr i MSN2006/01172.

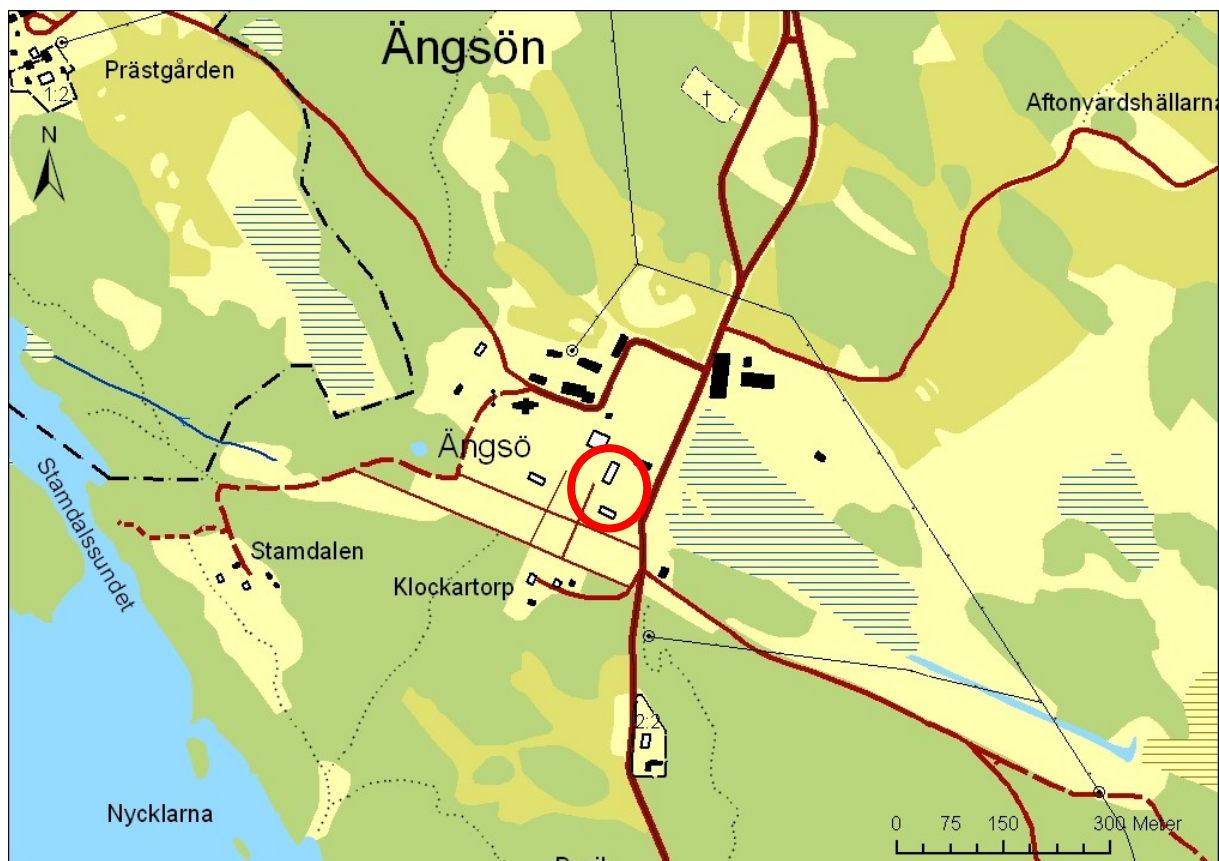
ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-87828-47-8

Inledning

Ängsö slott ligger ett par mil sydost om Västerås på ön Ängsön i Ängsöarkipelagen vid Mälaren. Ängsö skyddades ursprungligen som naturpark men är sedan 1965 naturreservat. Naturreservatet utgörs av Ängsö församling och omfattar av ca 23 öar, där Ängsön och Långholmen är de två största. Det omväxlande natur- och kulturlandskapet karaktäriseras delvis av ett småskaligt jordbrukslandskap och på Ängsön och Långholmen bedrivs fortfarande jordbruk. Ängsö slott ägdes som fideikommiss av släkten Piper mellan 1710 till 1971. Slottet såldes 1971 till Västerås stad och Stiftelsen Westmannastiftelsen bildades. Ängsö slottsanläggning byggnadsminnesförklarades 1965.

Ägaren Westmannastiftelsen har ansökt om tillstånd för att installera en bergvärmeanläggning i Stora slottsflygeln och Brygghusflygeln vid Ängsö slott. Länsstyrelsen har lämnat tillstånd till installationen den 28 november 2008, dnr 432-10993-08.

Västmanlands läns museum har utsetts till antikvarisk kontrollant för installationen av bergvärmeanläggningen. Den antikvariska kontrollen har utförts av Anna Ahlberg bebyggelseantikvarie vid Västmanlands län museum som även sammanställt föreliggande rapport.

Karta över Ängsö slottsmiljö. Inom den röda ringen ligger Stora slottsflygeln mot norr och i söder Brygghusflygeln.

Historik

Ängsö gods historia sträcker sig tillbaka till medeltiden och nämns först gången under 1100-talet. Det är oklart hur bebyggelsen från den tiden såg ut. En tegelkyrka uppfördes på ön vid mitten av 1300-talet. Under slutet av 1400-talet uppfördes ett befäst stenhus av Bengt Fadersson Sparre. Huset byggdes om på 1630-talet under dåvarande ägare Per Brahes ledning och Christina Piper förvärvade Ängsö 1710 och överlät senare gården till sin son Carl-Fredrik Piper. Han påbörjade en grundlig ombyggnation och modernisering och anlät arkitekten Carl Hårleman som lade till en fjärde våning på slottet. Före Pipers tid hade det funnits åtminstone två träflyglar till slottet. De kompletterades under denna tid med två flyglar i sten som troligen också är ritade av Hårleman. Något senare, 1761 påbörjades arbetet med att uppföra den östra flygeln efter ritningar av F W Hoppe. De äldre träflyglarna revs. Under 1700-talets första hälft anlades slottsparken. Slottet stod obebott under slutet av 1800-talet och användes som magasin. På 1960-talet restaurerades slottet av Hedvig Piper i samarbete med Riksantikvarieämbetet och det utnämndes till byggnadsminne år 1965. Idag hålls slottet öppet för allmänheten och är ett utvecklat besöksmål ägt av företaget Westmannaturism. Här erbjuds guidade visningar, konserter, julmarknader och konstutställningar. På senare tid har slottsparken restaurerats med 1700-tals utseendet som förebild.

Byggnadsvårdsåtgärder

Stora flygeln

Under 2008 och 2009 installerades bergvärme i Stora flygeln (även kallad Östra flygeln) och i Brygghusflygeln vid Ängsö slott. Ett schakt grävdes från Stora flygeln mot öster där bergborrhål borrats. Ett anslutande, men mindre, schakt grävdes till Brygghusflygelns östra gavel. I Stora flygeln monterades den äldre befintliga oljepannan ned och ett hål på ca 30–40 centimeter togs upp under mark. Där igenom har bergvärmeslangarna dragits, isolering lagts och därefter putsades hålet igen.

Schaktet med värmeslangarna framdraget till Stora flygeln. I hålet lades isolering på grund av kondensbildning och därefter putsades håltagningen igen och schaktet lades igen.

I källaren monterades slangarna och rördragningen drogs vidare in i huset. Den äldre oljepannan demonterades och dess håltagningen sattes igen. Schaktet och håltagningen återställdes.

Brygghusflygeln

Vid brygghusflygeln har indragningen skett under befintligt dörrhål. Trappstegen, som hade kraftiga sättningsskador innan, monterades isär och den äldre tröskeln togs bort. Under detta drogs slangarna som därefter lades under befintligt tegelgolv. En håltagning togs i innerväggen och därefter användes befintliga ledningar. En ny tröskel och del av dörrkarmen monterades och målades. Trappan lades om och jord och gräs lades tillbaka.

Vid Brygghusflygeln drogs värmeslagarna in vid flygelns östra dörrparti. Trappan, tröskel och del av dörrkarmen demonteras. Trappan lades om och ny tröskel tillverkades.

Den nylagda trappan och den nya tröskeln målades lika befintligt. I pannrummet drogs slangarna via befintliga hål. Ett mindre hål borrades i golvnivå.

Resultat

Västmanlands läns museum har anlitats som antikvarisk kontrollant vid installation av bergvärmeanläggning i Stora flygeln och Brygghusflygeln vid Ängsö slott. Åtgärderna bestod främst av håltagning i väggpartier och ledningsdragnings. Västmanlands läns museum har genomfört en slutbesiktning av genomförda åtgärder och dessa är godkända ur antikvariskt hänseende.

Litteratur och källor

Alenius, H., & Ström, K. (2004) *Synnerligen märkliga – byggnadsminnen i Västmanlands län*. Västerås. Västmanlands läns museum, Västmanlands Hembygdsförbund, Årsbok 79, 2003–2004.

Västmanlands läns museum, topografiskt arkiv, "Ängsö slott".

Bildförteckning

Bild id	Fotograf	Bild id	Fotograf
B104618:32	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2287	Anna Ahlberg
Karta	©Lantmäteriet	vlm-kmvaa-2291	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2448	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2459	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2461	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2315	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2293	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2316	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2303	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2313	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2296	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2466	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2299	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2464	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2304	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2465	Anna Ahlberg
vlm-kmvaa-2294	Anna Ahlberg	vlm-kmvaa-2440	Anna Ahlberg
		vlm-kmvaa-2445	Anna Ahlberg

Administrativa uppgifter

<i>Västmanlands läns museums dnr:</i>	VLM 080139
<i>Länsstyrelsen dnr:</i>	432-10993-08
<i>Fastighetsbeteckning:</i>	Ängsö gård 2:1
<i>Landskap:</i>	Västmanlands landskap
<i>Län:</i>	Västmanlands län
<i>Socken:</i>	Ängsö socken
<i>Kommun:</i>	Västerås kommun
<i>Beställare:</i>	Westmannastiftelsen Anders Soldervik Ängsö slott, Svinhuset 725 98 VÄSTERÅS
<i>Entreprenör:</i>	Värmecenter i Köping Maskinistgatan 9 731 36 KÖPING
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	Västmanlands läns museum Anna Ahlberg Karlskatan 2 722 14 VÄSTERÅS

– en del av Region Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@regionvastmanland.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-87828-47-8